

функціонує в соціокультурному контексті, які фактори впливають на її зміни та розвиток, а також як він відображає соціальні структури та відносини у суспільстві.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Баркасі В.В. Професійні компетенції майбутніх викладачів іноземних мов у сучасному суспільстві. *Молодий вчений*. 2017. 4.1 (44.1). С. 1–4.
2. Бойчевська І. Особливості вивчення іноземних мов у немовних навчальних закладах України. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2015. №1. С. 44-55
3. Галецький С. Структура комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. №5–6 (99–100). С. 24–37.
4. Єременко Т. Є. Мовленнєве спілкування англійською мовою: фонетичний аспект: навчальний посібник. Одеса: ОЦНТЕІ, 2003. 219 с.
5. Король С. Соціолінгвістичний аспект у навчанні майбутніх вчителів іноземної мови. Педагогічний дискурс. 2016. №21. С. 58–63
6. Сологор І.М., Костенко В.Г. Складові професійної компетентності викладача іноземної мови у немовному вищому навчальному закладі. *Наука та освіта – новий вимір. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2015. №69. С. 67–69

REFERENCES

1. Barkasi, V. V. (2017). Profesijni kompetensiyi maybutnikh vykladachiv inozemnykh mov u suchasnomu suspil'stvi [Professional competences of future teachers of foreign languages in modern society]. *Molodyy vchenyy*. 4.1 (44.1). S. 1–4. [in Ukrainian]
2. Boychevs'ka, I. (2015). Osoblyvosti vyvchennya inozemnykh mov u nemovnykh navchal'nykh zakladakh Ukrayiny [Peculiarities of learning foreign languages in non-language educational institutions of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats' Umans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny*. №1. S. 44-55. [in Ukrainian]

3. Hallets'kyu, S. (2020). Struktura komunikativnoyi kompetentnosti maybutnikh vykladachiv inozemnykh mov [The structure of communicative competence of future teachers of foreign languages]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi*. №5–6 (99–100). S. 24–37. [in Ukrainian]

4. Yerenenko, T. YE. (2003). Movlennyeve spilkuvannya anhliys'koyu movoyu: fonetychnyy aspekt [Speech communication in English]: navchal'nyy posibnyk. *Odesa: OTSNTSEL*. 219 s. [in Ukrainian]

5. Korol, S. (2016). Sotsiolinhvistychnyy aspekt u navchanni maybutnikh vchyteliv inozemnoyi movy [Sociolinguistic aspect in the training of future foreign language teachers]. *Pedahohichnyy diskurs*. №21. S. 58–63. [in Ukrainian]

6. Solohor, I.M., Kostenko, V.H. (2015). Skladovi profesijnoyi kompetensiyi vykladacha inozemnoyi movy u nemovnomu vyshchomu navchal'nomu zakladi [omponents of the professional competence of a foreign language teacher in a non-language higher education institution]. *Nauka ta osvita – novyy vymir. Seriya «Pedahohika ta psykholohiya»*. №69. S. 67–69. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СВИСТОВИЧ Олег Михайлович – аспірант кафедри міжкультурної комунікації та перекладу, факультет іноземних мов, Львівського національного університету імені Івана Франка.
Наукові інтереси: соціолінгвістичні аспекти вивчення іноземної мови у зво.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SVYSTOVYCH Oleh Mykhailovych – Postgraduate at the Department of Intercultural Communication and Translation, Faculty of Foreign Languages, Ivan Franko National University of Lviv.
Scientific interests: sociolinguistic aspects of learning a foreign language in higher education establishments.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2024 р.

УДК: 378.016:793.

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-388-392

ЧЖАН Ч'єн –

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7068-1833>
e-mail: chzhan.chien@vnu.edu.ua

ХОРЕОГРАФІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ПОТРЕБ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано особливості хореографії, танцю як засобу формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти. Відзначено, що особливістю хореографії, яка забезпечує унікальні можливості впливу на людину, є її багатофункціональність. Наголошено, що мистецтво хореографії спирається на підґрунтя художньо-естетичної обробки рухів, їх добору та класифікації, а танець найбільш повно виявляє синтез тілесного і духовного компонентів, які розкривають широкі перспективи всебічного і гармонійного розвитку особистості. Актуалізовано, що хореографічне мистецтво у відповідності до своєї природи виховує людину не за допомогою слова чи переконання, а візуальним відтворенням оточуючої дійсності. До переліку основних засобів хореографії, які використовуються у фаховій хореографічній освіті, віднесено вправи класичного, народно-сценічного, історико-побутового, бального, сучасного танців, а також їх поєднання. Узагальнено, що сприймання музики через систему вправ класичного танцю в процесі фахової підготовки є одним з найсильніших засобів активізації мислення, що в свою чергу допомагає майбутнім балетмейстерам-постановникам набувати навичок художньої передачі думок і настроїв у авторських танцювальних творах.

Ключові слова: засіб, здобувач вищої освіти, майбутній педагог-хореограф, мистецтво, танець, хореографія, художньо-естетичні потреби.

ZHANG Chien –

a third (educational-scientific) level of higher education with a specialty of 011 Educational and Pedagogical Sciences at Lesya Ukrainka Volyn National University
 ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7068-1833>
 e-mail: chzhan.chien@vnu.edu.ua

CHOREOGRAPHY AS A MEANS OF FORMING ARTISTIC AND AESTHETIC NEEDS OF HIGHER EDUCATION ACQUIRES

The article analyzes the peculiarities of choreography, dance as a means of forming the artistic and aesthetic needs of students of higher education. It was noted that the feature of choreography, which provides unique opportunities to influence a person, is its multifunctionality. Among the historically formed social functions of dance (cathartic-compensatory, pedagogical, hedonistic, pragmatic, socially-transformative, ethical, heuristic, canonizing, epistemological), the aesthetic one is singled out. The content of the aesthetic function of choreographic art is manifested in its ability to bring aesthetic pleasure and educate aesthetic needs, tastes, and develop emotional sensitivity of the individual. It is emphasized that the art of choreography is based on the foundation of artistic and aesthetic treatment of movements, their selection and classification, and dance most fully reveals the synthesis of physical and spiritual components, which reveal wide prospects for comprehensive and harmonious development of the individual. It has been updated that choreographic art, which has gone through a complex path of evolutionary development, in accordance with its nature, educates a person not with the help of words or persuasion, but with a visual reproduction of the surrounding reality. Therefore, the professional development of a specialist in the field of choreographic art implies the need to develop and constantly improve the arsenal of the latest choreographic tools. The list of the main means of choreography used in professional choreographic education includes exercises of classical, folk-stage, historical-household, ballroom, modern dances, as well as their combination. It is summarized that the perception of music through the system of classical dance exercises in the process of professional training is one of the strongest means of activating thinking, which in turn helps future choreographers-directors to acquire the skills of artistic transfer of thoughts and moods in original dance works.

Key words: medium, student of higher education, future teacher-choreographer, art, dance, choreography, artistic and aesthetic needs.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Прилучення здобувачів вищої освіти до художньо-естетичної культури, різних видів мистецтва, розвитку здібностей творчого засвоєння соціокультурного досвіду суспільства, формування художньо-естетичних потреб декларується нормативними документами (Національна доктрина розвитку освіти, Державна програма «Освіта» (Україна XXI століття), Концепція педагогічної освіти, Закон України «Про вищу освіту», Концепція національного виховання, Концепція естетичного виховання). Специфіка підготовки майбутніх педагогів-хореографів у навчальному закладі мистецького спрямування включає необхідність формування комплексу базових і професійних компетентностей, серед яких головними вважаємо здатність фахівця здійснювати організаційно-педагогічну і викладацьку діяльність, хореографічну мистецьку діяльність та оволодіти навиками комплексного підходу при вирішенні поставлених завдань.

Зазначимо, що професіоналізм хореографа забезпечується як наявністю фахової освіти, так і особистого досвіду опанування танцювальною технікою та методикою. Професійна підготовка за напрямом «Хореографія» здійснюється згідно із Законом України «Про вищу освіту», а також у відповідності до Стандарту фахової передвищої освіти України освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра в коледжах культури і мистецтв та Стандарту вищої освіти першого бакалаврського рівня вищої освіти у ЗВО. Провідні професійні кваліфікації у галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 024 Хореографія, що обирають випускники закладу вищої освіти і коледжів, пов'язані з фаховою діяльністю на

посадах артиста хореографічного ансамблю, керівника аматорського чи професійного хореографічного колективу, викладача спеціалізованих мистецьких навчальних закладів галузі культури і мистецтва. Згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України бакалавр хореографії має право обіймати посади асистента балетмейстера, балетмейстера, балетмейстера-постановника, керівника хореографічного колективу, хореографа. Звертаємо увагу на те, що незалежно від того, у хореографічному об'єднанні якого типу (аматорський, професійний, навчальний) або виду танцю (класичний, народний, бальний, сучасний) провадитиме діяльність майбутній фахівець, у процесі професійної освіти йому необхідно не лише здобувати хореографічні знання та вміння, але і досягти певного рівня особистісного розвитку на основі сформованих індивідуальних здібностей, інтересів та художньо-естетичних потреб.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз психолого-педагогічної, філософської, мистецтвознавчої літератури свідчить, що проблема художньо-естетичних потреб особистості була предметом уваги багатьох дослідників. Важливі аспекти філософії духовності та культури світу досліджено у працях В. Вернадського, Г. Сковороди, П. Юркевича та інших. Вчення про особистість і фактори її розвитку обґрунтували Б. Ананьєв, М. Євтух, В. Лутай. До загальних питань щодо шляхів і засобів естетичного виховання звертались свого часу І. Зюзюн, Г. Кисельов, М. Лещенко, Л. Масол, Т. Стефановська, О. Сухомлинська, Л. Хлебнікова. Теоретично обґрунтованими, на нашу думку, є праці відомих науковців щодо виявлення сутності естетичних потреб (М. Каган, А. Маслоу, К. Платонов, Л. Коган, С. Рашидова та ін.);

вивчення художньо-естетичних і мистецьких цінностей (А. Козир, Л. Кондрацька, О. Олексюк, О. Щолокова, Н. Барвіна, О. Рубан, Т. Пагута та ін.); визначення теоретичних основ професійної підготовки (О. Олексюк, Т. Сулова, О. Шевнюк, Л. Рапацька, В. Ковальчук, Ж. Озолія, В. Радкевич, Г. Шевченко, О. Рудницька, Г. Падалка та ін.).

Мета статті: проаналізувати особливості хореографії, танцю як засобу формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передусім відзначимо, що хореографія – (від грец. *choreia* – танцюю, *grapho* – пишу) у первинному значенні – запис танцю за допомогою системи умовних знаків; створення танцю чи танцювальне мистецтво в усіх його різновидах, засноване на засадах умовних, музично-організованих, образно-виразових рухах тіла людини. На сучасному етапі розвитку культури термін використовується для означення танцювального мистецтва загалом. Особливістю хореографії, яка забезпечує унікальні можливості впливу на людину, є її багатofункціональність. Історично сформувались соціальні функції танцю, серед яких головними є катарсисно-компенсаторна, педагогічна, гедоністична, прагматична, суспільно-перетворювальна, етична, евристична, канонізуюча, гносеологічна, естетична. Зміст естетичної функції хореографічного мистецтва, як зазначають автори монографії «Мистецтво у розвитку особистості», «...виявляється у його здатності приносити естетичну насолоду та виховувати естетичні потреби, смаки, розвивати емоційну чутливість особистості тощо» [3, с. 114]. Про естетичну цінність та життєвість хореографічного мистецтва свідчить його складний шлях еволюційного розвитку і процес ретельного добору виразових засобів: зародження перших танців старовини сягає епохи палеоліту (в епоху появи перших народних інструментів і пов'язаних із ними способів звуковидобування) [2, с. 400], а можливість систематизації і фіксації танцювальних рухів з'явилась лише у XVII столітті. Отже, впродовж тисячоліть хореографія слугувала людству як унікальна можливість передачі усього цінного і найбільш виразного.

Видатний хореограф сучасності, французький танцівник, балетмейстер, оперний і театральний режисер Моріс Бежар у листі до Дня танцю у 1997 році називає XX століття добою танцю. Хореограф наголошував: «Танець, ця спляча красуня, яка прокидаючись, не припиняє завоювання нових країн та нових глядачів» [5, с. 5].

Танець – (польськ. *taniec*, від нім. *tanz*), вид мистецтва, у якому засобами створення художнього образу є рух і положення людського тіла. Таким чином, головним елементом, який складає основу танцю, стає тілоположення. При цьому, зміна тілоположень або перехід з одного тілоположення у інше створює рух, який в уяві людини викликає асоціації з навколишньою дійсністю. Тому, є підстави стверджувати, що мистецтво хореографії спирається на підгрунття художньо-естетичної обробки рухів, їх добору та класифікації. Створення

танцювальних образів відбувається завдяки ритмічній зміні систематизованих і художньо зумовлених положень людського тіла. Основними виражальними засобами у цьому процесі виступають гармонійні поєднання рухів корпусу, рук, ніг, голови, які фіксуються у танцювальних *pas* (па, від франц. – крок), а також міміці, жестах або позах. Отже, саме танець найбільш повно виявляє синтез тілесного і духовного компонентів, які розкривають широкі перспективи всебічного і гармонійного розвитку особистості.

Для дослідження процесу руху не лише у хореографії, а також у повсякденному житті особливе значення мають теоретичні і практичні напрацювання відомого хореографа, танцівника і педагога Р. Лабана. У працях «Принципи запису танцю і рухів тіла», «Світ танцівника», «Життя заради танцю», «Мистецтво сценічного руху», хореограф розробив власну теорію руху. Засновник однієї з найбільш поширених систем запису танцю початку XX століття і хореограф-дослідник Р. Лабан був переконаний, що рух має безпосередній вплив на внутрішній стан людини, і те, як людина рухається, відображається на її внутрішньому стані. Лабан шукав загальні закони руху, створив дві концепції – хореотику (*choreutics* – від грец., дослідження кіл, дослідження просторових форм в танці) і евінетіку (*eukinetics* – дослідження виразної динаміки танцю). У своїх працях автор наголошував, що «людина рухається для того, щоб задовольнити будь-яку потребу» [6, с. 45].

Вважається, що хореографічне мистецтво, яке пройшло складний шлях еволюційного розвитку, у відповідності до своєї природи виховує людину не за допомогою слова чи переконання, а візуальним відтворенням оточуючої дійсності. Тому, професійне становлення фахівця у галузі хореографічного мистецтва, передбачає необхідність розроблення та постійного вдосконалення арсеналу новітніх хореографічних засобів.

Засіб – прийом, якась спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; спосіб [4, с. 307]. До переліку основних засобів хореографії, які використовуються у фаховій хореографічній освіті, відносяться вправи класичного, народно-сценічного, історико-побутового, бального, сучасного танців, а також їх поєднання.

Упродовж тривалого часу класичний танець вважається довершеним засобом підготовки майбутнього фахівця галузі хореографії. Термін «класичний» в перекладі з італійської означає «взірцевий». Таке означення характеризує систему класичного танцю як підмурівок, без якого надалі не може формуватися і покращуватися майстерність танцівника чи балетмейстера, визначає головні пріоритети системи хореографічної освіти.

Успішне здобуття майбутніми хореографами навичок виконання вправ школи класичного танцю перш за все залежить від правильної техніки їх виконання. Численні підручники з класичної хореографії, що пройшли апробацію часом, стали базисом для наукового вивчення та впровадження у

педагогічну практику хореографічних закладів (А. Ваганова, 2000; А. Мессерер, 2004; Г. Березова, 1990; Л. Цветкова, 2005; Н. Базарова, 2016 та ін.). Зокрема, професорка кафедри хореографії КНУКіМ Л. Ю. Цветкова відома в Україні як досвідчений педагог класичного танцю, авторка навчально-методичних розробок із хореографічних дисциплін. Підсумком її викладацької діяльності стали праці «Методика викладання класичного танцю в школі», «Методика викладання класичного танцю», які засвідчили створення власної педагогічної методики та розкривають засади організації навчального процесу в галузі хореографічного мистецтва.

Основи методики викладання А. Ваганової базуються на поєднанні теорії і практики класичної хореографії, взаєморозумінні педагога і вихованців, формуванні у них активного і осмисленого ставлення до процесу оволодіння танцювальними рухами. Успішність школи класичного танцю, відомої у багатьох країнах світу як система А. Ваганової, полягає у науковому підході авторки до вивчення танцювальної грамоти класичного хореографічного мистецтва. Хореографія була переконана, що класичний танець як основа будь-якого напрямку хореографії, служить базою для сценічного виконавства у різних напрямках мистецької діяльності.

Цю тезу розвиває сучасний вітчизняний дослідник-хореограф С. Забрєдовський, зазначаючи, що думка про небажаний вплив занять класичним танцем на манеру виконавців інших напрямів є помилковою, адже система навчання на базі класичної хореографії сприяє і засвоєнню сучасної, бальної чи народної [1]. Зазначена універсальність системи класичного хореографічного мистецтва, забезпечує можливість оволодіти основами професійної майстерності, формує у майбутніх хореографів потребу у фахових знаннях з теорії та методики класичного танцю.

Згідно з традиціями, що формувалися упродовж XVIII – XIX століть, фахівці-хореографи користуються французькою термінологією. Урок класичного танцю – екзерсис (*exercice* – від франц., вправа) включає визначені групи рухів біля палиці, виконання яких відбувається у встановленій послідовності: *demi plie, grand plie; battement tendu simple; battement tendu jete; rond de jamb par terre; battement fondu; battement frappe; rond de jamb en l'air; battement developpe; grand battement jete; por de bras*.

У процесі виконання вправ класичного екзерсису у танцівника розвиваються такі професійні фізичні якості, як виворітність, еластичність і сила м'язів ніг та спини, стійкість, стрибучість, координація рухів, правильна постановка корпусу (постава), рук і голови. Здатність зберігати рівновагу і стійкість корпусу або апломб (*appiomb* – від італ., вертикаль) – основа школи класичного танцю, яка дає змогу технічно правильно виконувати хореографічні елементи будь-якої складності.

Розроблена в балеті класична основа побудована на спеціально підібраних, систематично повторювальних і поступово ускладнених вправах,

у результаті виконання яких тіло стає легким, гнучким, а рухи набувають граціозності, пластичності та завершеності.

Авторка методики психомоторної терапії Ліліан Еспенак стверджує, що рух, у якому не присутнє відображення почуттів людини, стає лише фізичною вправою. Танцювальний терапевт наголошувала, що через тренування моторики відбувається і активізується психічний розвиток особистості, гармонізація тіла, інтелекту, почуттів [7]. Саме тому, окрім вдосконалення танцювальної техніки, хореографу-виконавцю необхідно розвивати виразність танцювального руху, вміння передачі, «донесення» емоцій до глядача. На цьому етапі фахового становлення майбутнього педагога-хореографа важливо поєднувати формування хореографічних здібностей з музичними.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок напрямку. Відзначимо, що мистецтво класичного танцю і музичне мистецтво гармонійно пов'язані за своєю сутністю. Серед музичних здібностей основними для танцівника, балетмейстера, педагога вважають музичну увагу, пам'ять, слух. Тому, умілий добір високохудожніх музичних творів для уроку класичного танцю не лише розвиває ритмічність та музичальність, а й значною мірою сприяє збагаченню емоційної сфери виконавця, викликає думки, почуття, хореографічні образи. Сприймання музики через систему вправ класичного танцю в процесі фахової підготовки є одним з найсильніших засобів активізації мислення, що в свою чергу допомагає майбутнім балетмейстерам-постановникам набувати навичок художньої передачі думок і настроїв у авторських танцювальних творах. Перспективи подальших наукових розвідок пов'язуємо з розкриттям педагогічних умов формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Забрєдовський С. Г. Методика роботи з хореографічним колективом: навчальний посібник. К. : НАКККіМ, 2010. 135 с.
2. Косаковська Л. П. Хореографія. Енциклопедія історії України: Т. Україна - українці. Кн. 1. / редкол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк, Я.В.Верменич та ін.; ред. рада: В.М. Литвин (голова) та ін: НАН України. Ін-т іст. України. Київ: Наук. думка. 2018. С. 400-407.
3. Мистецтво у розвитку особистості: Монографія / За ред., передмова та післямова Н.Г. Ничкало. Чернівці: Зелена Буковина. 2006. 225 с.
4. Словник української мови: в 11 томах, Т. 3, 1972. С. 307.
5. Чепалов О. І. Хореографічний театр Західної Європи XX ст.: монографія. Харк. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2007. 344 с., іл.
6. Laban, Rudolf. The mastery of movement / Rudolf Laban ; with a new pref. by Roland Laban – 4th ed. rev. and enlarge d / Lisa Ullmann. Plymouth : Northcote House, 1988. P. 69.
7. Espenak L. Dance therapy, theory and applicatiiov I Lilian Espenak. Springfield: Charles C. Thomas, 1981. 210 p.

REFERENCES

1. Zabredovskiy, S. H. (2010). Metodyka roboty z khoreohrafichnym kolektyvom: navchalnyi posibnyk [Methodology of working with a choreographic team: a study guide]. K. : NAKKKiM. 135 s. [in Ukrainian]

2. Kosakovska, L. P. (2018). Khoreohrafiia. Entsyklopediia istorii Ukrainy [Choreography. Encyclopedia of the history of Ukraine] : T. Ukraina - ukrainski. Kn. 1. / redkol.: V.A. Smolii (holova), H.V. Boriak, Ya.V. Vermenych ta in.; red. rada: V.M. Lytvyn (holova) ta in.: NAN Ukrainy. In-t ist. Ukrainy. Kyiv: Nauk. dumka. S. 400-407 [in Ukrainian]

3. Mystetstvo u rozvytku osobystosti (2006). [Art in personality development]: Monohrafiia /Za red., peredmova ta pisliamova N.H. Nychkalo. Chernivtsi: Zelena Bukovyna. 225 s. [in Ukrainian]

4. Slovnyk ukraïnskoi movy (1972). [Dictionary of the Ukrainian language]: v 11 tomakh, T. 3. 307 s. [in Ukrainian]

5. Shepalov, O. I. (2007). Khoreohrafichnyi teatr Zakhidnoi Yevropy KhKh st.[Choreographic theater of Western Europe of the 20th century]: monohrafiia. Khark. derzh. akad. kultury. Kharkiv : KhDAK. 344 s. [in Ukrainian]

6. Laban, Rudolf (1981). The mastery of movement / Rudolf Laban ; with a new pref. by Roland Laban – 4th ed. rev. and enlarge d / Lisa Ullmann. Plymouth : Northcote House. P. 69. [In English]

7. Espenak, L. (1981). Dance therapy, theory and appplicatiov I Lilian Espenak. Springfield: Charles C. Thomas. 210 p. [In English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧЖАН Ч'єн – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZHANG Chien – a third (educational-scientific) level of higher education with a specialty of 011 Educational and Pedagogical Sciences at Lesya Ukrainka Volyn National University.

Scientific interests: formation of artistic and aesthetic needs of students of higher education by means of choreographic art.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2024 р.

УДК 37.013: [349:811.111]

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-392-396

ЛЕЩЕНКО Геннадій Анатолійович –

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри пошуку, рятування та авіаційної безпеки
Льотної академії Національного авіаційного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9780-060x>
e-mail: galelza7@gmail.com

**ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У ФАХІВЦІВ З ПРАВА: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті автор розкриває актуальність іншомовної комунікативної компетентності у фахівців з права, враховуючи особливості європейської інтеграції та зростання ролі України на міжнародній арені. Метою даної статті є визначення поняття «іншомовна комунікативна компетентність», що розкривається у вмінні спілкуватися іноземною мовою, а також аналіз засобів її формування у фахівцями з права. У теоретичному дослідженні та аналізі поняття, автор звертається до наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців. Особливу увагу приділяється компетентнісному підходу у вивченні іноземної мови та розкривається практичний аспект сучасних методів, які слід використовувати в освітньому процесі в закладах вищої освіти. На думку автора володіння іноземною мовою розширює світогляд професіоналів, дозволяє їм ефективно вести професійну діяльність, особливо з іноземними партнерами. Висвітлено особливості таких методів як кейс-стаді, метод дискусії, рольові ігри, проектні методи, дебати, інформаційно-комунікативні технології в навчанні іноземних мов. Наголошується на необхідності оновлення змісту іншомовної освіти, активному впровадженні сучасних компетентнісно-орієнтованих технологій і методів, спрямованих на практичне оволодіння іноземними мовами у підготовці фахівців з права.

Ключові слова: фахівець з права, компетентність, комунікативна компетентність, іншомовна комунікативна компетентність, метод, технологія.

LESHCHENKO Hennadii Anatoliyovych –

doctor of pedagogical sciences, professor,
head of the department of search, rescue and aviation security
Flight Academy of the National Aviation University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9780-060x>
e-mail: galelza7@gmail.com

**MEANS OF FORMATION ANOTHER LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE IN LAW
PROFESSIONALS: A PRACTICAL ASPECT**

In the article, the author reveals the relevance of the study of foreign language communicative competence among legal professionals, taking into account the peculiarities of European integration and the growing role of Ukraine in the international arena of cooperation. The purpose of this article is to define the concept of "foreign language communicative competence", which is revealed in the ability to communicate in a foreign language, as well as to consider its components in the process of practical mastery by law specialists. In the theoretical study and analysis of the concept, the author refers to the scientific works of domestic and foreign scientists and researchers. The author of the article pays special attention to the competence approach in learning a foreign language and reveals the practical aspect of modern methods and techniques that should be used in the educational process in institutions of higher education. The author of the article notes that in the process of forming the ability to communicate as a means of resolving interpersonal conflicts, it is possible to identify a set of internal resources aimed at recognizing and overcoming the deep contradictions of the conflict, and resources related to the organization of interactions to resolve this contradiction, as well as the